

Problem

Svenska studenter har näst lägst lärlarledd tid i Europa. Det svenska genomsnittet för en heltidsstudent är 11 timmar, medan genomsnittet i Europa är 17 timmar. Flera ämnesområden har dessutom betydligt mindre lärlarledd tid än så.

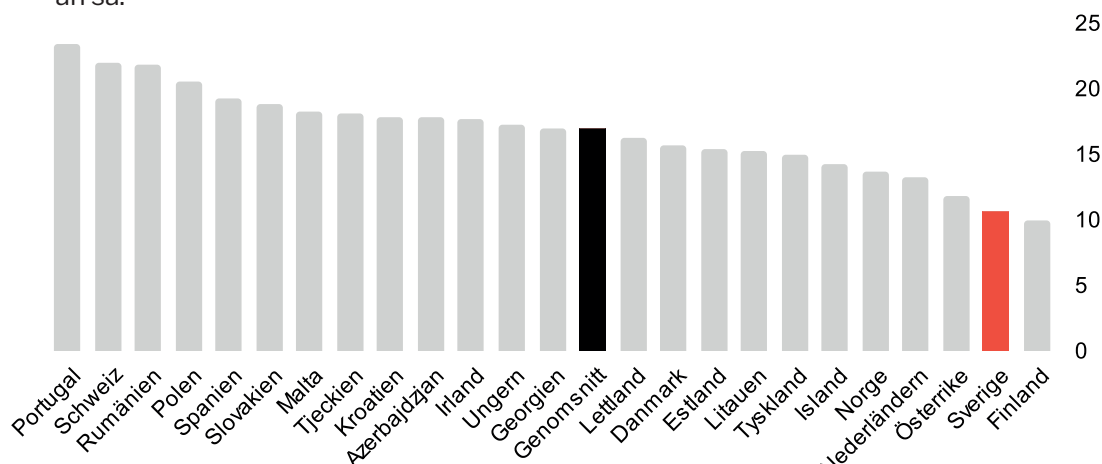

Diagram: Lärlarledd tid per vecka för europeiska heltidsstudenter. Sverige kommer näst sist med 11 timmar/vecka, endast underträffat av Finland (Eurostudent 2024).

Den låga lärlarledda tiden beror på att högskolan är kraftigt underfinansierad. Resurserna per student har minskat med 20–44 procent i fasta priser på 30 år (SULF 2025). Sedan 2022 har lärosätena gått med en miljard i förlust (SULF 2026). Idag lägger Sverige 0,7 procent av BNP på högre utbildning. Genomsnittet i OECD är 1 procent (OECD 2025).

Samhällsnytta

Lärlarledd tid är viktigt ur många perspektiv. Tid tillsammans med läraren – såsom föreläsningar, seminarier och laborationer – främjar studenternas lärande och förståelse. Detta höjer i sin tur utbildningskvaliteten, ökar genomströmningen och stärker kompetensförsörjningen.

Förslag

1. Hög ersättningsbeloppen per student. För att öka den lärlarledda tiden behöver ersättningsbeloppen per student höjas. För att komma tillbaka till 1990-talets nivåer behövs en höjning med minst 15 miljarder kronor. Det är en sådan satsning som skulle behövas för att öka den lärlarledda tiden till genomsnittet i Europa.

Ett alternativ är att enbart höja ersättningsbeloppen per student inom nuvarande ram. Då får lärosätena behålla sina anslag även om de väljer att minska antalet studenter. Det alternativet är billigare för staten.

2. Sätt ett finansieringsmål för högre utbildning. För att långsiktigt säkerställa att den högre utbildningen har tillräckliga resurser bör det införas ett finansieringsmål för högre utbildning motsvarande 1 procent av BNP. Det skulle motsvara genomsnittet i OECD.

3. Undanta högskoleindex från produktivitetsavdraget.

Statsbudgetens arbetskostnadsindex har ett produktivitetsavdrag som leder till att underfinansieringen hela tiden förvärras. Detta tillämpas både på takbeloppet och ersättningsbeloppen per student. För att stoppa urholkningen borde produktivitetsavdraget tas bort för universitet och högskolor.